

Jana Šturmová

153 053, ZUR, PSY, GEN

Statistická analýza dat

PSY 717

Fakulta sociálních studií MU, 2010

Dnes a denně se setkáváme s články a zprávami, které nám předkládají informace, kolik lidí z kolika dělá to či ono, na kolik procent jsme k něčemu náchylní, na kolik procent se něco stane a podobně. Avšak jsou tyto informace zcela přesné a pravdivé? Nedochází k záměrnému zkreslování výsledků či k jejich špatné interpretaci? Běžný čtenář již nepátrá po původní studii či výzkumu a sděleným datům zkrátka věří. Ve své práci se zaměřím na článek z internetu, který je věnován problematice kouření, a pokusím se uvedené výsledky srovnat s původní studií.

Článek z iDNES.cz z data 7. prosince 2009 s názvem **Light cigarety nejsou zdravější, aneb mýty o kouření**. Citovaná pasáž: „Zpráva Státního zdravotního ústavu vydaná v říjnu letošního roku zase mapovala vývoj kuřáctví v dospělé populaci Čechů mezi roky 1997 a 2008. Výzkumu se zúčastnily téměř dva tisíce lidí a ukázalo se, že muži kouří výrazně častěji než ženy. Častěji kouří svobodní a rozvedení, mezi ženatými či vdanými je mnohem víc bývalých kuřáků. Rizikovější skupinou z hlediska vzdělání jsou vyučení, kteří kouří častěji než středoškoláci či vysokoškoláci. Kritickým obdobím z hlediska začátku kouření je čtrnáct až patnáct let.“

Výzkumná zpráva Státního zdravotního ústavu má název: „Kuřáci v ČR 1997-2008“.

Metodika výzkumu – nejprve byl proveden předvýzkum, na základě kterého byl vytvořen konečný tazatelský arch, samotné šetření poté probíhalo formou standardizovaného řízeného rozhovoru mezi tazatelem a respondentem.

Respondenti a výběrový soubor – celkem 1795 respondentů vybráno náhodným výběrem, dotazovaní jsou ve věku nad 15 let a jsou z celé České republiky. 48,5% byli muži a 51,5% ženy, tedy analogická skladba populace v ČR. Reprezentativnost je pro populaci nad 15 let v ČR z hlediska pohlaví a také regionu. Nutná redukce – dříve byla horní hranice dotazovaných 64 let. Po redukci zbylo celkem 1495 respondentů, tedy 758 mužů (50,7%) a 737 žen (49,3%).

Výsledky – výsledky jsou uváděny v přehledných grafech. Citováno ze zprávy Kuřáci v ČR 1997-2008: „Klíčová kapitola je věnována otázkám prevalence kouření u populace a některým aspektům spjatých s touto problematikou. Velká pozornost je v souvislosti s kouřením věnována snahám kuřáků o zanechání kouření. Zjišťovány jsou rovněž náklady vynaložené na kouření. Dále jsou interpretována data, získaná v souvislosti s Mezinárodním nekuřáckým dnem a názory na úplný zákaz kouření v restauracích.“

Úvaha nad článkem a způsobem prezentace výsledků

Způsob prezentace statistik a možné důsledky: Mnoho výsledků zhuštěných do jednoho odstavce. Vybrány byly takové výsledky, které se hodí k danému článku, to znamená, že potvrzují jeho pravdivost a věrohodnost. Informace pozměněny nebyly, jsou předloženy fakticky, což je pro klasického čtenáře ideální, avšak pokud se do dané studie začteme více, mohou nastat mírné nesrovnalosti či nepřesnosti ve výkladu a interpretaci.

Interpretace výsledků:

Sdělení: „Výzkumu se zúčastnily téměř dva tisíce lidí a ukázalo se, že muži kouří výrazně častěji než ženy.“

Fakta: Respondentů bylo po redukci 1495 (to v roce 2008, v roce 2001 jich bylo 1265), což není téměř dva tisíce. Pro článek je jistě lépe, když odkazuje na větší počet lidí, čtenář tak výsledkům věří více, než kdyby bylo respondentů pár. Výsledky nejsou interpretovány zvlášť na muže a na ženy, ale na celou populaci. Věta, že muži kouří častěji než ženy je zavádějící. Čtenář si může vyložit, že mužů kuřáků je více než žen kuřáček, avšak ve zprávě je pohlíženo na četnost, to znamená, že muži vykouří větší množství cigaret denně, než ženy, bez ohledu na to zda je žen kuřáček v populaci více či méně. Zde je tedy sdělení velmi nepřesné.

Sdělení: „Častěji kouří svobodní a rozvedení, mezi ženatými či vdanými je mnohem víc bývalých kuřáků.“

Fakta: Tomuto tématu se studie příliš nevěnuje, avšak zmínky, které jsou k dispozici, jsou totožné s informacemi z článku. Zde jsou tedy uveřejněné informace pravdivé.

Sdělení: „Rizikovější skupinou z hlediska vzdělání jsou vyučení, kteří kouří častěji než středoškoláci či vysokoškoláci.“

Fakta: Studie uvádí, že vyšší podíl pravidelných kuřáků je mezi vyučenými. Pravidelný kuřák je ten, kdo vykouří alespoň 1 cigaretu denně, avšak už se zde nehovoří o kuřácích příležitostných, těch může být klidně více i u VŠ, což znamená, že interpretace je opět zavádějící a jasně říká, že dělníků kuřáků je více než ostatních.

Sdělení: „Kritickým obdobím z hlediska začátku kouření je čtrnáct až patnáct let.“

Fakta: Je pravdou, že kritický věk je 14-15 let, zde poprvé začalo kouřit 22,7% dotazovaných (v roce 2008), avšak 23,9% dotazovaných uvedlo 19 let a více. Je pravdou, že od roku 1997 se % začínajících kuřáků mezi 14-15 rokem zvýšilo (rok 1997 – 12,5%, rok 2008 22,7%). Dalo by se říci, že informace je tedy pravdivá a minimálně zavádějící.

Závěr

Závěrem můžeme říci, že daný článek opravdu některé výsledky zkreslil a podal nepřesně tak, aby korespondovaly s obsahem a záměrem článku.